

Rapporten

Bonder M.C. 1997. Flora en Fauna van het Elsburger Onland. Rapport, 48 pp. + bijlagen in eigen beheer. (M.C. Bonder, Landsteinerweg 7, 9761 HD Eelde).

Het rapport beschrijft een inventarisatie van broedvogels, vegetatie, vlinders en libellen in 1997. Een dergelijk onderzoek was hier voor het laatst in 1975 uitgevoerd. Vergeleken met 1975 is het open water en gebied met drijvende waterplantenvegetaties flink afgenomen. Het aandeel broekbos en rietland is gestegen. Dit blijkt ook uit de broedvogelinventarisatie. Fuut en Knobbelzwaan verdwenen en bosvogels namen sterk toe. Nieuw zijn o.a. Kleine Bonte Specht (3 paar), Grauwe Vliegenvanger (5), en Appelvink (5). Ook de Kleine Karekiet doet het goed (van 23 naar 35 paar) evenals de Waterral (nieuw met 4 paar). Weidevogels zijn verdwenen. Kaartjes van broedvogelterritoria zijn als bijlage toegevoegd.

De broedvogels worden besproken volgens een bizarre indeling in ecologische groepen (Kuifeendgroep enz.). Het is onduidelijk hoe deze indeling tot stand is gekomen.

Het rapport geeft weinig inzicht in de karteringsmethode (BMP/A), 7 ochtendbezoeken van 22 maart - 31 mei, deels in combinatie met planten- en vlinderonderzoek. Het is beter om een tabel op te nemen met bezoekdata, tijdstippen en weer. - Peter Venema.

Feenstra H. 1996. Vogelonderzoek vloeivelden, Fochteloërveen 1992-1996. Rapport, 34 pp. + 14 bijlagen. (Fochteloërveen 10, 8428 RR Fochteloërveen).

Toen in de jaren '70 werd gestopt met het lozen van eiwitrijk afvalwater door een aardappelfabriek in Smilde, veranderde de begroeiing van dit gebied snel, en daarmee de broedvogelbevolking. In dit rapport wordt ingegaan op broedvogels en niet-broedvogels. Van de 58 soorten broedvogels staan er zeven op de Rode Lijst. Alle soorten worden in een tabel genoemd met de erbijhorende trend. Opvallend is de afname van Kokmeeuw en Meerkooi, en de toename van Sprinkhaanzanger en Blauwborst. Dertien soorten worden nader uitgewerkt. Verder worden bijzondere niet-broedvogels besproken, als Blauwe Kiekendief, Ruijpootbuitend, Waterpieper en Klapekster. Het is een uitvoerig rapport dat is gebaseerd op heel wat veldwerk. Ondanks een goede terreinbeschrijving zou een kaart niet hebben misstaan. Duidelijk is dat het Fochteloërveen een waardevol gebied is waar zuinig mee moet worden omgesprongen. - Erwin Goutbeek.

Heckenroth H. & Laske V. 1997. Atlas der Brutvögel Niedersachsens 1981-1995. Naturschutz Landschaftspfl. Niedersachs. 37: 1-329. ISBN 3-922321-79-8. Prijs DM 30,-. Te bestellen bij: Niedersächsisches Landesamt für Ökologie, Abt. Naturschutz, Scharnhornstraße 1, 30175 Hannover, Deutschland.

Dit is een interessante uitgave, omdat Drenthe voor een groot deel aan Niedersachsen grenst en onze kennis letterlijk aan de landsgrens ophoudt. Zijn de klauwieren oostelijk van het Barger-veen net zo talrijk, komen er nog Goudplevieren in de Duitse veengebieden voor en welke soorten zijn in westwaartse richting aan het oprukken?

Het onderliggende boek is vooral een verspreidingsatlas; de aantallen zijn meestal geschat met ruime intervallen. Het korte hoofdstuk over de werkwijze geeft aan dat er kwalitatief is geïnventariseerd op basis van atlasblokken (5x5 km). Uitgebreid zijn de tabellen met statusaanduiding, broedvogelaantallen door de jaren, schattingen, rode lijsten en bescherming. Het interessantste deel betreft de soortbeschrijvingen met verspreidingskaarten. We moeten beseffen dat het een enorm gebied betreft: 48.000 km². Drenthe bestrijkt nog geen 6% van dat oppervlak. Een goede indruk wordt verkregen door de kaartjes met hoogtelijnen, bodemtypen, landschappen, infrastructuur enzovoort. Een aantal van deze kaarten is als losse kleurensheet toegevoegd, zodat de lezer verbanden kan leggen tussen verspreidingsbeeld en landschappelijke kenmerken. Ruim 220 pagina's gaan over de verspreiding van vogels. Van sommige soorten zijn trends gegeven. En ja hoor, ze komen er aan: Zwarte Ooievaar, Kraanvogel, Oehoe en Buidelmees. Maar er zijn, net als bij ons, ook negatieve ontwikkelingen, zoals bij Korhoen, Goudplevier, Kemphaan,

Ortolaan en Grauwe Gors. Van andere soorten had ik verwacht dat ze dichterbij zouden zitten: Ruigpootuil, Kleine Vliegenvanger en Roodmus. Al met al is het een uitstekende uitgave voor weinig geld. De goede lezer kan zelf inschatten wat (meer of minder) klopt en aanvullingen voor de grensstreek zijn zeker welkom. Een goede reden om de banden met onze 'naobers' aan te halen. Jammer van het slappe käft; met een iets hoger bedrag had dat degelijker gekund. Niettemin hoort hij gewoon op onze boekenplank thuis. - Jan Grotenhuis.

Kleine J. 1996. Broedvogels (en andere fauna) Leggelderveld en omgeving. Rapport in eigen beheer, 11 pp. + 98 kaartjes. (Davidshoeve 1, 7991 PB Dwingeloo).

Na Provincie Drenthe (1976), Leo Schilperoord (1985) en Rob Bijlsma (1994) heeft ook Joop Kleine op verzoek van Natuurmonumenten een broedvogelkartering van het Leggelderveld en het Blauwe Meer uitgevoerd. Tijdens tien bezoeken werden 80 broedvogelsoorten vastgesteld, waaronder zes nieuwkomers (o.a. Huismus). Daarentegen verdwenen zes soorten. Het is een duidelijk, eenvoudig rapport dat de lezer snel een goede indruk geeft van de aanwezige broedvogels in 1996. - Erwin Goutbeek.

Mulder J., Mulder J. & Dijkstra B. 1997. Jaarverslag 1996 Vogelwerkgroep Ravenswoud en omstreken. In eigen beheer uitgegeven, 41 pp.

Overzicht van de belangrijkste activiteiten rond het Fochteloërveen, waaronder weidevogeltellingen (overzicht 1985-96, dalende trend van Kievit, Grutto, Tureluur en Scholekster, in 1996 nog verergerd door droogte; driekwart van legsels komt niet uit, vooral door uithalen), nestkastcontroles (100 bezette kasten), broedvogelinventarisaties Haulerpolder (zonder vermelding oppervlak, inclusief tellingen uit 1992, 1994 en 1995), Fochteloërveen (oppervlak?, ook 1995-gegevens vermeld), roofvogelonderzoek in Compagnonsbossen en deel Fochteloërveen, en Boswachterij Appelscha, broedresultaten Kerkuil (6 van 23 kasten met broedpaar, in 3 kasten solitaire uil), braakbalanalyses van Kerkuil en Ransuil (raaperperiodes niet vermeld, geen informatie over frisheid braakballen), tellingen van Oever- (1983-96, Weperpolder), Huis- (1984-96, Ravenswoud) en Boerenzwaluw (27 nesten op één boerderij), tellingen van Roeken in 1992-96 (4 kolonies), maandelijks tellingen verkeersslachtoffers op traject van 2.4 km (augustus 1995 tot en met augustus 1996), PTT-tellingen 1986-96 en een overzicht van de ringactiviteiten plus enkele terugmeldingen. Wat een klein aantal mensen al niet kan doen! - Rob G. Bijlsma.

de Roller G.J. & van Amerongen W. 1997. Volksverhuizing 1996 van de Roder gierzwaluwen. Rapport, 25 pp. IVN afd. Roden p/a Paaskamp 5, 9301 KL Roden. Te bestellen door overmaking van f 17,- (inclusief porto) aan penningmeester IVN Roden, girorekening 1726564.

De grootste Drentse kolonie Gierzwaluwen in één pand huis zonder twijfel in de N.H. kerk op de brink te Roden. In 1994 werd bekend dat er plannen waren voor een grondige restauratie van het dak van de kerk. Het voortbestaan van de gierzwaluwkolonie kwam daarbij op het spel te staan. De vogelwerkgroep van het IVN in Roden heeft op een geweldige manier vogelbescherming in de praktijk gebracht met de in dit rapport beschreven activiteiten. Overleg van het IVN met de kerkvoogdij, WAD, Stichting Gierzwaluwen Werkgroep Nederland, Buitenbedrijf BBZ, Monumentenzorg, Ministerie van LNV en de aannemer leidde tot het besluit om de restauratiewerkzaamheden uit te stellen tot na het broedseizoen 1995. Tellingen van de kolonie zijn beschikbaar uit 1989, 1993 en 1995 (vóór de restauratie) en uit 1996 en 1997 (na de restauratie). Van alle tellingen zijn de invliegplaatsen op gedetailleerde kaartjes vastgelegd. De vogelwerkgroep heeft tijdens de restauratie een kijkje genomen onder alle pannen van het kerkdak. Alle gierzwaluwnesten zijn daarbij vastgelegd, inclusie aantal dode gierzwaluwen (115) en niet uitgekomen eieren (28). Gevonden nesten bleken op slechts 28 van de 111 plaatsen samen te vallen met invliegopeningen. De vogels leggen dus hele afstanden af over het dakbeschoot. Dode vogels (meest jongen) werden veelal gevonden op een afstand van 2-3 pannen van het nest.

Na de restauratie werden evenveel invlieggaten geteld als in de jaren daarvoor maar vaak op andere plaatsen, afhankelijk van het nieuwe aanbod aan spleten en gaten.

De inzet van de IVN-vogelwerkgroep kostte veel vrije uren maar werd beloond door de Gierzwaluwen zelf, die op volle sterkte hun kolonie trouw zijn gebleven. Daarnaast maakt het rapport duidelijk dat met overleg en goede wil veel te bereiken valt, ook bij niet-vogelaars. Bijzonder aan dit verslag is een 20-tal kleurenfoto's met de werkzaamheden, kenmerkende invliegopeningen, nesten, eieren en dode vogels. - Peter Venema.

Spoelder W. (VWG "De Koperwiek"). 1997. Broedvogelinventarisatie van enkele Asser parken en een woonwijk in 1996. Rapport, 56 pp + 2 bijlagen. Adres: Salland 203, 9405 GK Assen.

In enkele kleine parken in Assen en een woonwijk werden territoriumkarteringen van broedvogels uitgevoerd. Er werden 46 vogelsoorten vastgesteld in de parken, tegen 34 soorten in de woonwijk. Van Merel, Kool- en Pimpelmees en Roodborst waren de dichtheden hoog. Ook zeldzame soorten werden aangetroffen. Groene Specht en Kleine Bonte Specht kwamen alleen in de parken voor. Door de toenemende ouderdom van parken worden ze steeds aantrekkelijker voor holenbroeders. Een leuk rapport, waarmee wordt aangetoond dat men niet ver van huis hoeft te gaan om een leuke inventarisatie te kunnen uitvoeren. - Erwin Goutbeek.

Spoelder W.F. 1997. Broedvogelinventarisatie Esmeer en Norger Petgaten 1992 en 1997. Rapport, 28 pp. + 6 bijlagen. (VWG De Koperwiek p/a Salland 203, 9405 GK Assen).

Een schoolvoorbeeld van een uitstekende rapportage van een broedvogelinventarisatie volgens de territoriumkarteringsmethode. Zowel in 1992 als in 1997 is c. 250 ha heide, hoogveen, bos en open water onderzocht. De auteur geeft een goede beschrijving van het onderzoek in beide jaren en beschrijft hoe verschillen tussen beide jaren al of niet verklaard kunnen worden uit veranderende criteria. Van elke soortkaart zijn drie interpretaties gemaakt; respectievelijk volgens Hustings 1985, van Dijk 1993 en van Dijk 1996. Deze aanpak voorkomt een ongenueanceerde vergelijking van de beide onderzoeksjaren. Boomleeuwerik en Blauwborst zijn in 1997 "nieuw", Roodborst-tapuit en Geelgors namen toe. Enkele voormalige akkers waren in 1992, kort na aankoop en een ingezet begrazingsbeheer geschikt voor weidevogels als Kievit, Grutto en Wulp. Anno 1997 groeit hier een hoge pitrusvegetatie waardoor het gebied voor weidevogels vrijwel ongeschikt is geworden. Maar de Sprinkhaanzanger is in de pitrusvelden toegenomen. Als bijlage verder broedvogelaantallen volgens de verschillende criteria, territoria per 10 ha, broedvogelaantallen rond het Esmeer (uit literatuur) in 1984-86, een overzicht van doortrekkers en niet-gehonoreerde registraties in 1992 en 1997 en verspreidingskaarten uit 1992 en 1997. - Peter Venema.

Vogelwerkgroep "De Koperwiek" Assen. 1997. Broedvogelinventarisatie vloeivelden Diependal & vloeivelden Fochteloërveen 1996. Rapport, 39 pp, inclusief 8 bijlagen.

Een vergelijking tussen de broedvogels van de vloeivelden van Diependal met die van het Fochteloërveen in de jaren 1975, 1988, 1992 en 1996, gebaseerd op karteringen uitgevoerd door de VWG "De Koperwiek". Verschillen kunnen deels zijn ontstaan door variaties in gebruik van interpretatiecriteria, vooral waar het de datumgrenzen betreft; de verschillen op basis van nieuwe criteria worden in een tabel nader toegelicht. Er werden 13 Rode Lijstsoorten aangetroffen, waaronder Geoorde Fuut (11), Roerdomp (2), Blauwborst (16) en Porseleinhoen (2). In het Fochteloërveen is het aantal van Kleine Karekiet, Blauwborst, Sprinkhaanzanger, Rietzanger en Rietgors sterk toegenomen, een gevolg van verlandings. De Kokmeeuw is afgenomen. De vloeivelden van Diependal zijn door gedeeltelijk droogvallen aantrekkelijk geworden voor steltlopers, Waterhoen, Meerkoot en Waterral. Op de verschillen tussen beide complexen wordt ingegaan. Het beheer speelt een belangrijke rol: Drents Landschap gaat successie in Diependal tegen, terwijl Natuurmonumenten de natuur zijn gang laat gaan op het Fochteloërveen. - Erwin Goutbeek.